

Ligt de toekomst van de SPH'er in de zorg?

Bigstockphoto

Een verwacht overschot aan afgestudeerde SPH'ers tegenover een tekort aan verpleegkundigen en verzorgenden in de nabije toekomst. Dat kan de opleidingen verleiden tot een eenvoudige conclusie: het profiel van de SPH'er moet omgebogen worden naar het profiel van een zorgprofessional. Sozio-SPH gaat in op de valkuilen en de kansen die dit biedt.

Irene Zwaan

De opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening is met 16.500 studenten de grootste sociaal agogische hbo-opleiding. Als SPH'er kun je aan de slag in diverse sectoren, zoals de ggz, verstandelijk gehandicaptenzorg, jeugdzorg en de gedwongen hulpverlening. Slechts een klein deel van de afgestudeerden gaat aan het werk in de verzorging, verpleging en thuiszorg.

Er zijn ingrijpende ontwikkelingen gaande in de sector, waaronder de stelselwijziging van zorg en welzijn met de invoering van de Wmo, en de transitie van jeugdzorg van provincies naar gemeenten. Van de nieuwe professional wordt verwacht dat hij breed opgeleid is, ondernemend is en tegelijkertijd specifieke competenties heeft voor de branche waarin hij of zij gaat werken. Voor SPH is in 2009 een nieuw competentieprofiel uitgebracht waarin is aangesloten bij de kernbegrippen van de Wmo. De sociaal pedagogisch hulpverlener moet erop toegerust zijn om de eigen kracht van de cliënt te mobiliseren en te versterken. Hij moet daarbij vooral het eigen netwerk van de cliënt inschakelen en zelf 'actief op zijn handen blijven zitten.' Van de nieuwe SPH'er wordt verwacht dat hij initiatiefrijk is en creativiteit, durf en nabijheid combineert in het werken binnen de kaders van de Wmo. Over deze ontwikkelingen in het werkveld en de gevolgen ervan voor het profiel van de professional is te uit en te na gesproken en geschreven.

Scenario's

Adriaan Oosterloo is voorzitter van het landelijk opleidingsoverleg SPH. Hij nam het initiatief om alle ontwikkelingen in een filmpje op een rij te zetten. Hij schetst, naast de bekende scenario's, een interessant toegevoegd perspectief. Oosterloo initieerde daarmee een discussie in het opleidingsoverleg

over de kwestie of de SPH'er wellicht meer moet worden geschoold als zorg-professional.

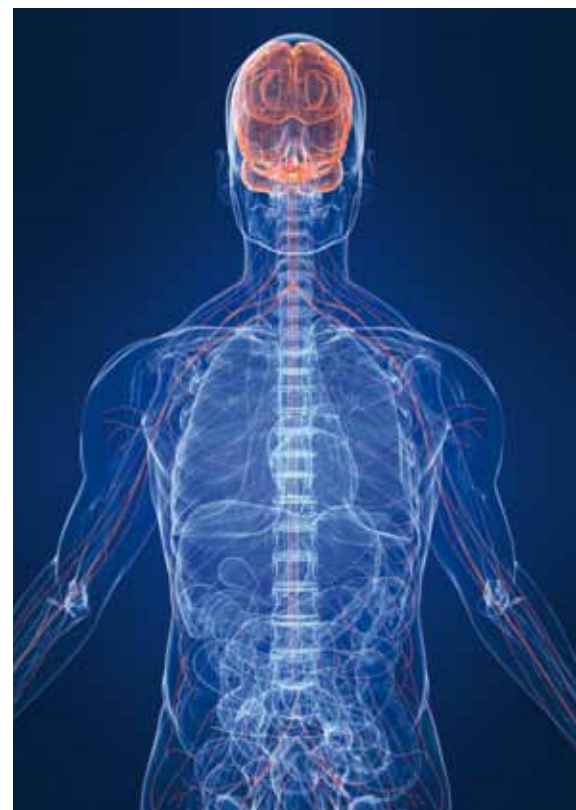
De SPH'er moet vooral het eigen netwerk van de cliënt inschakelen en zelf 'actief op zijn handen blijven zitten.'

Oosterloo: 'In een tijd waarin de studiefinanciering gaat veranderen en we met een leenstelsel te maken zullen krijgen, is het arbeidsmarktperspectief van aankomende studenten van groot belang. De hbo-monitor laat zien dat vijf procent van de voltijdstudenten SPH anderhalf jaar na afstuderen werkloos is. In 2008 was er nog een tekort aan SPH'ers. Het afgelopen jaar zijn bijna vierduizend studenten gestart en de verwachting is dat binnen vijf jaar 62% van hen zal afstuderen. In 2015 komen er dus zo'n 2500 gediplomeerden het werkveld in. Ook al is er sprake van een lichte toename van personeelsbehoefte, we kunnen toch nog een overschot van SPH'ers verwachten. En dat terwijl er voor verpleegkundigen een duidelijk tekort wordt verwacht. Want we weten dat de samenleving vergrijsd en dat betekent dat er in die sectoren meer professionals nodig zijn. Een verschuiving kan mogelijk een oplossing bieden. Meer SPH'ers zouden in de ggz, de gehandicaptenzorg, verpleging, verzorging of thuiszorg aan het werk kunnen gaan. En daarvoor zouden ze meer verpleegkundige vaardigheden moeten hebben. We moeten goed kijken wat het werkveld vraagt, hoe we daar als opleiding goed bij aan sluiten en wat dit betekent voor het beroepsprofiel van de SPH'er. Eén van de puntjes die we daarin kunnen onderzoeken is in hoeverre de SPH'er het gat kan vullen dat in de zorg zal ontstaan.'

Menselijk lichaam

Ineke Schippers is opgeleid als basisarts en neemt als programmaleider SPH aan de Hogeschool Leiden deel aan het landelijk overleg. We vroegen haar om een reactie op het filmpje. Schippers vindt wel dat SPH 'ers meer medische basiskennis zouden moeten hebben, maar wil niet zo ver gaan als Oosterloo voorstelt: 'Als SPH'er heb je in het werkveld altijd te maken met kwetsbare burgers. Mensen leven in armoede, hebben een ongezonde leefstijl, eten niet altijd even goed en gebruiken misschien psychofarmaca als slaapmiddelen, angstremmers en antidepressiva. Daarom is het belangrijk dat de professional basiskennis heeft van het menselijk lichaam. Dat perspectief is binnen de SPH echter wat naar de achtergrond verdwenen.'

Ze vindt dat een SPH'er kennis zou moeten hebben van het biopsychosociale model, dat wil zeggen een bewustzijn dat er een lichaam vastzit aan de cliënt en dat er een wisselwerking is tussen het lichaam en de omgeving. Je moet wat basale dingen kunnen herkennen, zegt ze: Welke kenmerken horen bij een bepaald ziektebeeld? Welke bijwerkingen hebben de psychofarmaca? Leren kijken met een klinische

Het is belangrijk dat de professional basiskennis heeft van het menselijk lichaam.

blik: Is het pluis of is het niet pluis? Schippers: 'Als spil in het Wmo-veld is het belangrijk dat je deze basiskennis hebt. En in de samenwerking met zorgprofessionals is het een toegevoegde waarde dat je elkaars taal spreekt, elkaar verstaat en elkaar begrijpt. Maar we moeten de SPH 'er niet gaan opleiden tot halve hbo-verpleegkundigen, waarbij ze injecties moeten kunnen geven en andere medische handelingen moeten gaan verrichten. Dat vergt echt een ander soort deskundigheid. Bovendien willen we ook niet dat de verpleegkundigen ineens op de stoel van de agogen gaan zitten.'

Discussie

Henk Schotpoort, onderwijsmanager SPH, Hogeschool Rotterdam, is het eens met Schippers. Hij benadrukt dat de verschillende ontwikkelingen die gaande zijn, vragen om discussie over de agogische hbo-opleidingen en op welke manier de SPH, MWD en CMV-professionals hun eigen kleur kunnen behouden. 'De SPH'er onderscheidt zich doordat hij methodisch breed is onderlegd. Hij werkt veelal op het snijvlak van zorg en welzijn in situaties waar meestal sprake is van langdurige en complexe vraagstukken. Daar waar de MWD 'er een rol zou kunnen vervullen als sociale huisarts, zou bij de SPH'er meer een specialisme in beeld kunnen komen.'

Schotpoort vindt dat, als dat specialisme zich ontwikkelt op het snijvlak van zorg en welzijn, er in het curriculum inderdaad meer expliciete aandacht moet zijn voor kennis over voeding, medicatie en een gezonde leefstijl. Net als Schippers vindt Schotpoort dat de SPH'er zeker niet de HBO-V'er moet gaan vervangen. 'Ik zie meer heil in de professional die zich in de medische wereld verstaanbaar kan maken. Een

moderne hulpverlener die het broertje is van de maatschappelijk werker, en die professioneel kan handelen op het snijvlak van zorg en welzijn.'

Schotpoort geeft het voorbeeld van een minor die in Rotterdam van start gaat: 'Ouderen in de wijk' In deze minor is naast aandacht voor de faciliterende agogische vaardigheden die horen bij een nieuwe professional, ook aandacht voor de problematiek van de doelgroep. Studenten krijgen les over psychopathologie en basisgerontologie. Verder is er aandacht voor gebruik van terminologie, voor signalering en voor registratie van signalen, waardoor de studenten leren zich professioneel te verhouden tot bijvoorbeeld de zorgprofessionals aan wie de signalen worden doorgegeven en met wie men wellicht zal moeten samenwerken.

Scootmobiels

Schotpoort: 'Een leuk voorbeeld waar bij de SPH 'er een spilfunctie heeft op het snijvlak van zorg en welzijn, is een project waar jongeren worden ingezet om scootmobiels van ouderen te parkeren bij voorzieningen waar dat niet eenvoudig is. Zie je het voor je? De jongeren crossend op een scootmobiel door de wijk! In dat soort projecten kan de SPH'er een hele mooie rol vervullen.'

Ik zie meer heil in de professional die zich in de medische wereld verstaanbaar kan maken.

Voorlichter Monique Roedoe reageert namens de beroepsvereniging Verpleegkundigen en Verzorgenden Nederland (V&VN) op de stelling van Oosterloo dat het profiel van de SPH'er wellicht kan opschuiven naar dat van een zorgprofessional. Roedoe: 'In al-

gemene zin maken ook wij ons zorgen over de arbeidsmarkt. We zitten in een crisis en er dreigen tekorten te ontstaan. Tegelijkertijd neemt door de economische crisis de instroom bij verpleegkunde toe, want zorg biedt zekerheid. De HBO-V's hebben een topjaar wat dat betreft. Maar over de hele linie verwachten we dat de arbeidsmarkt gespannen blijft en er zal met de vergrijzing en ontgroening zeker een tekort aan zorgprofessionals ontstaan. Filosoferend over de mogelijkheid van nieuwe collega's, staan we zeker niet afwijzend tegenover de SPH 'er. Wij zien in de SPH 'ers een aantrekkelijke groep want ze kunnen goed met mensen werken en beschikken over een empathisch vermogen, belangrijke kwaliteiten in de verzorging en verpleging. Maar liever zouden we spreken over zij-instroom. Want als er teveel SPH'ers worden opgeleid, moet je dan gaan sleutelen aan de functie of moet je zeggen dat er meer behoefte is aan verpleegkundigen en verzorgenden? SPH'ers kunnen beter omgeschoold worden en competenties aanleren die horen bij het zorgprofiel. Want het is natuurlijk gewoon een ander vak.'

Oosterloo benadrukt dat hij met het filmpje enkel een discussie op gang heeft willen brengen over een goede aansluiting tussen werkveld en opleiding. Er kan geen enkele andere status aan worden toegekend. De SPH'er meer toerusten met zorg- en verpleegkennis en vaardigheden is slechts één van de mogelijke oplossingsrichtingen die hij wenst te onderzoeken in het SPH-domein.

Het filmpje van Adriaan Oosterloo is te zien via de link:

<http://vimeo.com/54073642>

Over de auteur

Irene Zwaan is freelance journalist.